

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНА ПРОБЛЕМА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції

(Харків, 4 листопада 2016 року)

У двох томах

За редакцією *А. П. Гетьмана, Б. М. Головкина*

Том 1

Харків
«Право»
2016

УДК 343.9(477)
ББК 67.9(4УКР)61
3-68

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (голова);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (відповідальний секретар);
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, асист. О. В. Новіков

Злочинність як суспільна проблема та шляхи її вирішення в Україні : матеріали Всеукр. студ. наук. конф., м. Харків, 4 листоп. 2016 р. : у 2 т. / за ред. А. П. Гетьмана, Б. М. Головкіна. – Т. 1. – Х. : Право, 2016. – 166 с.

ISBN 978-966-937-086-0

ISBN 978-966-937-087-7 (т. 1)

ISBN 978-966-937-087-7 (т. 1)
ISBN 978-966-937-086-0

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016
© Видавництво «Право», 2016

буток, що не потребує великих витрат, спонукає людей до вчинення злочинів та участі у злочинних угрупованнях. Як опосередкований чинник впливу можна виокремити ще й таке явище, як «блатна» романтика, яка висвітлює нам «красу тюремного буття». Для деякого вона стає поштовхом до злочинної діяльності, прикладом для наслідування та зміни негативних життєвих орієнтацій.

Отже, кримінальна субкультура певною мірою впливає на поширення протиправної поведінки, а тому важливими є розробка і впровадження запобіжних заходів. Щодо місць позбавлення волі, то тут слід нейтралізувати вплив кримінальних авторитетів на «новачків», з метою залучення їх до кримінального співтовариства. Як вірно зауважує С. Лукашевич, при відбуванні покарання засуджені зі схожими типами поведінки утворюють неофіційні контактні групи, які потім передають «новоприбулим» певні стереотипи належної в середовищі засуджених поведінки, цілеспрямовано контролюють формування особистості і настанову її на антисуспільну поведінку, а тому є детермінантами процесу кримінального зараження і кримінальної соціалізації особи [3, с. 185–186]. Що стосується викорінення кримінальної субкультури серед «вільних людей», – то тут у першу чергу варто звернути увагу на необхідність удосконалення національного законодавства, яке б відповідало сучасному стану відносин у суспільстві. Доречним було б, наприклад, внесення змін до Закону України «Про захист суспільної моралі» стосовно заборони розповсюдження кримінальної лірики, фільмів, що пропагують кримінальний спосіб життя, «злочинної» мови. Наше суспільство навряд чи повністю усвідомлює, наскільки кримінальна субкультура є небезпечною як для нас, так і для майбутніх поколінь. І тому, щоб не отримати у результаті суспільство, яке керується лише кримінальними правилами та звичаями, і держава, і ми самі повинні сприяти тому, щоб мінімізувати розвиток цієї субкультури та розповсюдження її негативного впливу.

Список літератури

1. Старков О. В. Кримінальна субкультура : спецкурс / О. В. Старков. – М. : Волтерс Клувер, 2010. – 240 с.
2. Костенко О. Кримінальний кодекс і доктрина / О. Костенко // Право України. – 2004. – № 7. – С. 47.
3. Лукашевич С. Кримінальна субкультура як один із факторів негативного впливу на засуджених / С. Лукашевич // Вісн. Акад. прав. наук. – 2000. – № 1 (24). – С. 182–189.
4. Про захист суспільної моралі [Електронний ресурс] : Закон України від 20.11.2003 № 1296-IV. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1296-15>.
5. Суспільна мораль як об'єкт правового захисту / М. Іванець, В. Костицький, Т. Петрова // Соціологія права. – 2011. – № 2. – Бібліогр.: 16 назв. – укр.

Науковий керівник – д-р. юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко

*Т. В. Гончаренко,
студентка 19 групи 6 курсу
Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ

Проблема злочинності неповнолітніх була і залишається актуальною в наш час, адже від того, як вона вирішується, залежать не лише стан і тенденції злочинності у майбутньому, а й моральний клімат у суспільстві в цілому. Тому викликає занепокоєння зростаюча злочинність неповнолітніх

та стійка тенденція до її «омолодження». Якщо раніше підліткова злочинність була вуличною, то тепер неповнолітні скоюють злочини в чужих приміщеннях, у транспорті, за місцем навчання. Щоправда, абсолютна більшість злочинів, скоєних неповнолітніми, – це крадіжки та хуліганські дії. Питома вага умисних убивств, тілесних ушкоджень та звалтувань невелика.

Статистичні дані вказують на те, що починаючи з 2005 р. число таких злочинних діянь, вчинених неповнолітніми у віці від 14 до 18 років, зменшувалося: 2005 р. – 26 470 злочинів; 2006 р. – 19 888; 2007 р. – 18 963; 2008 р. – 15 846; 2009 р. – 15 445; 2010 р. – 17 342; 2011 р. – 17 847; 2012 р. (10 міс.) – 13 383; 2013 р. – 8 781; 2014 р. – 7 467; 2015 р. – 7 171 [1, с. 113]. Наведені показники слід доповнити відомостями про кількість виявлених неповнолітніх, які вчинили злочини: 2005 р. – 22 767; 2006 р. – 16 966; 2007 р. – 15 572; 2008 р. – 13 541; 2010 р. – 13 950; 2011 р. – 13 655; 2012 р. – 10 706; 2013 р. – 7 360; 2014 р. – 6 840; 2015 р. – 6 647 [2, с. 50].

Отже, за останні десять років рівень злочинності неповнолітніх знизився у 3,5 разу. Проте така тенденція може бути пов'язана з декількома чинниками. По-перше, скорочується частка неповнолітніх у загальній кількості населення. По-друге, злочини, у тому числі вчинені й неповнолітніми, реєструвалися лише при встановленні особи злочинця. По-третє, злочинність неповнолітніх є високолатентною. По-четверте, неефективність роботи правоохоронних органів [3, с. 207–209].

Тому ми можемо констатувати, що в нашій країні тенденція до зростання злочинності серед підлітків продовжує зберігатись, а криміногенна ситуація у підлітковому середовищі залишається складною.

На протиправну поведінку підлітків впливає ряд факторів. Насамперед вона пов'язана з такими особливостями їхньої психіки, як підвищена навіюваність, несформованість життєвих орієнтацій, юнацький негативізм, наслідування. Більшість із них втратили зацікавленість у навчанні, роботі, їх приваблює сфера беззмистовного дозвілля – тусовки у під'їздах, випивки, азартні ігри тощо.

Для способу життя підлітків групи ризику характерним є:

- зневажливе ставлення до виконання своєї соціальної функції – вчитися, набувати знань (77% – вчать погано, 21% – посередньо, нерозвинуте почуття обов'язку та відповідальності);
- наявність великої кількості «зайвого часу»;
- невміння проводити вільний час;
- відсутність індивідуальних захоплень;
- вживання наркотичних речовин (тютюн, алкоголь, наркотики).

Для неповнолітніх злочини досить часто виступають актом сміливості, самоствердження. Про наслідки своїх протиправних дій вони не замислюються, а мотиви цих дій прикрашають.

Злочинність неповнолітніх, як особливо вразливої категорії населення, має такі ж соціальні причини, як і злочинність дорослих: поширення безробіття, загальне зниження матеріального рівня населення. А звідси – невиконання батьками обов'язків із виховання дітей, послаблення ефективності виховної роботи у навчальних закладах. Протиправна поведінка неповнолітніх характеризується неповнотою усвідомлення скоєваних суспільно небезпечних дій, їх мотивів і цілей. Найчастіше причини підліткової злочинності – це результат неправильного виховання, відсутності догляду батьків за дітьми, матеріальних нестатків, негативного впливу найближчого оточення.

Отже, зважаючи на вищезазначене, з метою профілактики злочинної поведінки підлітків, по-перше, необхідно створити умови для повноцінного розвитку сім'ї, в якій виховується дитина. По-друге, необхідно реформувати систему освіти у напрямку, який давав би кожній дитині можливість реалізуватися у будь-якій сфері, у якій вона має здібності. По-третє, школа повинна виконувати не лише освітню, а й виховну роль. Боротьба зі злочинністю неповнолітніх має включати в себе широкий діапазон загальновиховних, профілактичних і каральних заходів. За своєю спрямованістю вони мають попереджати злочинну поведінку неповнолітніх, припиняти розпочаті кримінальні дії, а також не допускати їх рецидиву. У цій справі не можна шкодувати коштів, адже йдеться про майбутнє України.

Список літератури

1. Кулик О. Г. Злочинність в Україні на початку ХХІ століття : монографія / О. Г. Кулик. – Київ : Юрінком Інтер, 2013. – 272 с.
2. Захист дітей, які потребують особливої уваги суспільства : зб. статей / від. за вип. О. О. Кармазіна. – Київ : Держкомстат України, 2015. – 78 с.
3. Головкін Б. М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема [Електронний ресурс] / Б. М. Головкін // Проблеми законності. – 2016. – Вип. 133. – С. 204–217. – Режим доступу: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/72195/70265>.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров

М. Р. Григор'єва,
студентка групи СП-43 3 курсу Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»,
м. Київ

ГІПНОЗ ЯК СПОСІБ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ

Визнання гіпнозу способом вчинення злочину залишається дискусійним питанням. Практична медицина давно використовує результати досліджень у сфері гіпнозу з терапевтичними цілями. Психологія також уважно спостерігає за ними і вводить їх у склад експериментального матеріалу. Проте вітчизняна юриспруденція не приділяє належної уваги цьому явищу, не вивчає його з правових позицій та не вносить у законодавство відповідних змін. Водночас, на нашу думку, це необхідно, адже правова наука і практика тісно пов'язані з актами людської волі та співвідношенням її з нормами законодавства, а тому не слід ігнорувати явище гіпнозу та не брати до уваги зміни, що вносяться у свідомість загипнотизованої особи.

Для розгляду гіпнозу як способу вчинення суспільно небезпечних діянь слід з'ясувати, що розуміє під гіпнозом сучасна психологія. Гіпно́з [3; 4] (давньогр. υπνος – «сон») – тимчасовий стан свідомості, що характеризується різким фокусуванням уваги і високою схильністю до навіювання, що пов'язано зі зміною функції індивідуального контролю і самосвідомості; стан гіпнозу настає в результаті спеціальних впливів гіпнотизера або цілеспрямованого самонавіювання [5].

У найзагальнішому сенсі гіпно́з – це соціально-медичне поняття про комплекс методик цілеспрямованого словесно-звукового впливу на психіку людини через загальмовану певним способом свідомість. Дані досліджень показують, що гіпно́з супроводжується змінами в роботі мозку [8]. Тому в стані гіпнозу у суб'єкта можуть виникати фізіологічні і психічні реакції, не властиві йому при звичайному стані свідомості.

Тривалий час у юридичній науці панувала думка про те, що гіпно́з не можна визнавати способом вчинення злочину. Проте, на наш погляд, це пов'язано зовсім не із відсутністю справ даною роду, а лише зі складністю встановлення наявності гіпнотичного впливу на потерпілого через те, що працівниками правоохоронних органів не приділяється достатньої уваги встановленню такого впливу. Між тим у літературі висловлюються думки, що гіпно́з застосовується при вчиненні злочинів, і правоохоронні органи мають приділяти належну увагу цьому факту.

На наш погляд, існує два варіанти вчинення злочину за допомогою гіпнозу. Перший полягає в тому, що злочинець використовує гіпно́з безпосередньо для заподіяння шкоди здоров'ю, майну потерпілого: заволодіння майном потерпілого; так звані словесні злочини (розголошення відомостей, що містять державну, військову, комерційну таємницю тощо), а також злочини, які потребують мінімальних затрат фізичних сил або невеликої кількості рухів тіла (наприклад, особа під гіпно́зом підписує документ). Другий варіант вчинення злочину за допомогою гіпнозу полягає в тому, що суб'єкт впливає на іншу особу, а потім використовує таку особу як «засіб» вчинення злочину: позбавлення життя потерпілого, виконання певних дій майнового характеру в інтересах злочинця [7].